

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ

Пловдив 4000; бул. «Менделеев» № 12; тел. +359/32/654 300

Факс +359/32/633 157; www.au-plovdiv.bg

Факултет ИКОНОМИКА

Утвърждавам:

Декан:

(Проф. д-р Димо Атанасов)

ИНДИВИДУАЛЕН УЧЕБЕН ПЛАН

на Камен Йорданов Стоянов

Заповед РД-26-04/16.01.2024 г.

Област на висшето образование	3.0. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление	3.8. Икономика
Научна специалност	Икономика и управление (селско стопанство)
Форма на обучение	Редовно
Продължителност на обучение	3 години
Тема на дисертационния труд	ВЛИЯНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ДЕРИВАТИ ВЪРХУ ПАЗАРА НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ
Научен ръководител	Доц. д-р Димо Атанасов Доц. д-р Росица Белухова-Узунова
Обсъден и приет на КС	Протокол № 241/19.02.2024 г.
Утвърден на заседание на ФС	Протокол № 216/25.03.2024 г.

ОБЩ УЧЕБЕН ПЛАН

А. Учебна и преподавателска работа на докторанта		
ПЪРВА ГОДИНА		
Дейност	Период	Кредити
Участие в обучителни курсове		
„Статистическа обработка на експериментални данни“	Март 2024 – Юли 2024	5
„Методика на научните изследвания“	Септември 2024 – Декември 2024	5
Сума за I година		10
ВТОРА ГОДИНА		
Дейност	Период	Кредити
Участие в обучителни курсове		
„Инвестиции и инвестиционни стратегии“	Януари 2025 – Юни 2025	5
Докторантски минимум		
Аграрна икономика	Септември 2025 – Декември 2025	20
Сума за II година		25
ТРЕТА ГОДИНА		
Дейност	Период	Кредити
Извеждане на упражнения	Януари 2026 – Юни 2026	7
Сума за III година		
Общо Раздел А		42

Б. Научно-изследователска работа на докторанта

Анотация:

Финансовите деривати са инструменти, които играят важна роля в управлението на риска и ценообразуването на селскостопанските стоки. Свидетелства за съществуването им могат да бъдат открити в най-дълбока древност, до периодите, в които са започнали да се формират икономическите взаимоотношения между хората.

Едни от първите форуърдни контракти са се сключвали още в древен Вавилон, като според тези договори са се уреждали бъдещи доставки на жито и други култури на определена дата и цена. Това е позволявало на земеделците и търговците до голяма степен да се защитят от рискове, свързани с ценовите колебания, обема и качеството на реколтата. Тези практики се упражняват и доразвиват в древен Египет и древен Рим, като по този начин страните в контрактите получават възможността да минимизират загуби в резултат на неблагоприятни събития, а също така и да планират по-ефективно своите земеделски дейности.

Първите писмени доказателства за опционни договори са от древен Китай и датират от времето на династията Чжоу (1046-256 пр.н.е.). Същевременно, в Европа, първите подобни сделки се приписват на древногръцкия математик и философ Талес. Според преданията, Талес е бил обект на непрекъснати подигравки и упреци от близки и познати, че безспорните му умствени качества всъщност по никакъв начин не му помагат да води богат и охолан живот. Талес решава да отговори на предизвикателството и сключва опционни договори с всички притежатели на преси за маслини в областта. Тези договори, срещу съответната запламена премия му дават правото (но не и задължението) да наеме пресите през следващия сезон на предварително определена цена. През следващата година реколтата от маслини била изобилна, Талес упражнил правата си и наел всички преси, които впоследствие преотдал на много по-висока цена.

С развитието на търговията през средновековието и ренесанса, търговците продължават да използват различни форми на финансови инструменти, за да се защитят от рискове и да спекулират с цел генериране на печалба. Появата на борсите през 17-ти и 18-ти век в Европа допринася за развитието на фючърната търговия, като спекулантите могат да се ангажират с бъдещи доставки на селскостопански стоки на стандартизирани условия.

През 19-ти и 20-ти век, с развитието на модерните финансови пазари, употребата на финансови деривати се налага все по-масово. Отварянето на пазарите за опции и фючърси за селскостопански стоки допринася за по-голямата ликвидност и прозрачност в търговията с тях. Също така, развитието на компютърните технологии през последните десетилетия улеснява прецизния анализ и управление на риска с финансови деривати.

В съвременната епоха, финансовите деривати за селскостопански стоки остават важен инструмент за управление на риска и инвестиции за земеделците, търговците и инвеститорите. Те предоставят възможност за защита от ценови шокове, природни и геополитически катаклизми, а също така и възможност за спекулация с цел печалба и диверсификация на инвестиционните портфейли. В същото време, те предизвикват и различни критики и дебати, свързани с регулацията и етиката на търговията с тях, най-срещаните от които са:

- изкривяване на цените и отдалечаване от реалната стойност. Търговците на деривати се фокусират върху спекулативни печалби, вместо върху фундаментите, които би следвало да определят цените (напр. търсене и предлагане), което води до отдалечаване от реалната стойност, повишена волатилност и непредсказуемост.

- негативен ефект върху земеделските производители. Повишената волатилност и понякога изкривените цени затрудняват управлението на риска за фермерите, планирането и вземане на решения.

- риск от финансови кризи. Някои критици смятат, че прекомерната спекулация с финансови деривати може да допринесе за финансова нестабилност и рискове за системата, да предизвика финансови кризи и да има отрицателен ефект върху икономиката като цяло.

- неравенство и социални проблеми. Спекулацията с финансови деривати може да допринесе за увеличаване на неравенството и социалните проблеми, като оказва натиск върху цените на хранителните продукти и затруднява достъпа до тях за най-уязвимите групи в обществото.

- липса на прозрачност и регулация. Прогресивната дерегулация на пазарите за деривати "постепенно е разширила лагера на участниците, незаинтересовани от

приемането на доставка на физически стоки, далеч отвъд традиционните арбитражи. Това позволи на участници като търговските банки да получат изключения от ограниченията на позициите и да увеличат своите спекулативни позиции, което беше един от основните фактори, допринасящи за хранителната криза между 2008 и 2012 г." ("Commodity derivatives, contract law, and food security" by Anna Chadwick)

Цел на изследването е да установи наличието или отсъствието на значими връзки между спекулативната търговия на пазарите за финансови деривати и нивата на цените и волатилността на базовите активи, които стоят в основата им (жито, пшеница, соя, масла и др.), както и да очертае и предложи някои насоки и препоръки за отстраняването или минимизирането на негативните за обществото, фермерите и потребителите последствия, породени от евентуалното наличие на такива връзки.

Методичен план

ПЪРВА ГОДИНА

Дейност	Период	Кредити
Преглед на литература и проучване на проблема. Формулиране на конкретни цели и задачи на изследването.	Януари 2024 – Юни 2024	5
Проучване на методически подходи и инструменти подходящи за анализиране на проблема. Формулиране на изводи.	Юли 2024 – Декември 2024	5
Участие в научен форум	Декември 2024 г.	5
Отчет за работата на докторанта	Декември 2024 г.	5
Сума за I година		20

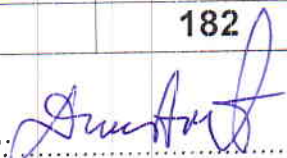
ВТОРА ГОДИНА

Дейност	Период	Кредити
Събиране на информация и данни, избор на изследователски подходи и инструменти. Написване на част от дисертацията.	Януари 2025 – Юни 2025	5
Апробиране на методиката, извършване на изчисления, корекции. Написване на част от дисертацията.	Юли 2025 – Декември 2025	5
Участие в научен форум	Декември 2025	5
Научна публикация по темата на дисертацията (1)	Декември 2025	15
Отчет за работата на докторанта	Декември 2025 г.	10
Сума за II година		40

ТРЕТА ГОДИНА

Дейност	Период	Кредити
Събиране и синтез на допълнителна информация. Обработка, анализ и оценка на получените резултати. Написване на част от дисертацията.	Януари 2026 – Март 2026	5
Формулиране на изводи, насоки и препоръки. Завършване на дисертацията.	Юни 2026 – Юли 2026	5

Участие в научен форум (2)	Юли 2026 –	5
Научна публикация по темата на дисертацията (2)	Юли 2026 –	15
Разработване на автореферат и представяне на завършен дисертационен труд пред катедра „Икономика“ (Вътрешна защита).	Септември 2026 г.	50
Сума за III година		80
Общо Раздел Б		140
Общо за курса		182

Научен ръководител:
(Проф. д-р Д. Атанасов)

Научен ръководител:
(Доц. д-р Росица Белухова-Узунова)

Докторант:
(Камен Стоянов)